

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Andra kammaren.

Nr 10.

Tisdagen den 29 januari.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 22 och den 23 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Löfgren* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 40, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

nr 41, angående tilläggspension till förre lokomotivföraren vid statens järnvägar *J. Häggström*;

nr 44, angående postverkets ansvarighet för vissa till postbefordran mottagna försändelser m. m.;

nr 46, med förslag till lag med särskild bestämmelse att tills vidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent;

nr 30, angående överlåtelse till lantförsvaret av vissa områden, tillhörande kronoegendomarna *Kungsgården nr 1, Västbyn nr 1* samt *Västerhus nr 1 och 2 i Frösö socken av Jämtlands län*; och

nr 39, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

På förslag av herr vice talmannen, som förmäde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att onsdagen den 6 nästkommande februari företaga följande val, nämligen:

val av dels tjugufyra ledamöter i den nämnd, vilken enligt § 69 riksdagsordningen äger att döma, huruvida högsta domstolens och

Andra kammarens protokoll 1918. Nr 10.

regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, dels ock sex suppleanter i nämnden;

val av ej mindre tolv valmän att, gemensamt med ett lika antal valmän från första kammaren, välja kommitterade för tryckfrihetens vård än även tre suppleanter för dessa valmän;

val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning ävensom av tre suppleanter för samma revisorer; samt

val av dels tjugufyra valmän att, jämte ett lika antal valmän från första kammaren, utse revisorer och revisorssuppleanter vid riksbankens avdelningskontor i landsorten, dels ock sex suppleanter för de av kammaren utsedda valmännen.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande på kammarens bord ligande motioner; och hänvisades därvid:

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 118, av herr *Adelswärd*;

nr 119, av herrar *Borg* och *Tengdahl*;

nr 120, av herr *Vennerström m. fl.*; och

nr 121, av herr *Olsson* i Rösta;

till statsutskottet motionen nr 122, av herr *von Sneidern m. fl.*:

till jordbruksutskottet motionerna nr 123 och 124, av herr *von Sneidern m. fl.*; och

till statsutskottet motionen nr 125, av herr *Lindman m. fl.*

Remiss av en
motion.

Härpå föredrogs motionen nr 126, av herr *Thore m. fl.*, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om restitution av tonnageavgift för år 1917; och hemställde herr vice talmannen därvid, att motionen måtte hänvisas till behandling av tillfälligt utskott.

Ordet begärdes nu av

Herr *Thore*, som yttrade: Herr vice talman! Det förefaller mig ganska egendomligt, att en motion som denna, vilken rör frågan om restitution av tonnageavgift, alltså en eminent skattefråga som i fjol behandlades av bevillningsutskottet, skall remitteras till tillfälligt utskott. Jag skall därför be att få föreslå, att motionen i stället remitteras till bevillningsutskottet.

Vidare anfördes ej. Sedan herr vice talmannen framställt propositioner i ämnet beslöt kammaren att överlämna ifrågavarande motion till bevillningsutskottet.

Härefter remitterades:

till statsutskottet motionerna:

- nr 127, av herr *Lindman m. fl.*;
- nr 128, av herr *Möller m. fl.*;
- nr 129 och 130, av herr *Söderhielm m. fl.*;
- nr 131, av herrar *Nilsson i Malmö och Fast*;
- nr 132, av herr *Ingvarson*; och
- nr 133, av herr *Thore*;

till bevillningsutskottet motionerna:

- nr 134, av herr *Persson i Tofta*;
- nr 135, av herr *Andersson i Knäppinge m. fl.*;
- nr 136, av herr *Ander*; och
- nr 137, av herr *Lithander*;

till bankoutskottet motionerna:

- nr 138, av herr *Lovén*;
- nr 139, av herr *Lovén m. fl.*;
- nr 140, av herr *Lindley*;
- nr 141, av herr *Eriksson i Stockholm*;
- nr 142, av herrar *Kropp och Bårg i Katrineholm*;
- nr 143, av herr *Johansson i Trollhättan*;
- nr 144, av herr *Lövgren i Nyborg*; och
- nr 145, av herrar *Tengdahl och Hildebrand*;

till lagutskottet motionerna:

- nr 146, av herr *Kjellberg*;
- nr 147, av herr *Winkler*; och
- nr 148, av herr *Lübeck m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

- nr 149, av herr *Johansson i Sollefteå*;
- nr 150, av herr *Janson i Kungsör*;
- nr 151, av herr *Carlson i Herrljunga*;
- nr 152—155, av herr *Lindman m. fl.*;
- nr 156, av herr *Johansson i Uppmålby*;
- nr 157, av herr *Johansson i Olstorp*;
- nr 158, av herr *Sterne*;
- nr 159, av herr *Sjöblom m. fl.*;
- nr 160, av herrar *Andersson i Fiskebäckskil och Olsson i*

Kollungeröd;

- nr 161, av herr *Rune m. fl.*; och
- nr 162, av herr *Lübeck m. fl.*;

till särskilda utskottet motionerna:

- nr 163, av herr *von Sneidern*; och
- nr 164, av herr *Lovén*;

till tillfälligt utskott motionen nr 165, av herr *Moberger m. fl.*:

till jordbruksutskottet motionen nr 166, av herr *Hederstierna*

m. fl.;

till tillfälligt utskott motionerna:

- nr 167, av herr *Lovén*;
- nr 168, av herr *Månsson* i Hagaström *m. fl.*;
- nr 169, av herr *Söderhielm*;
- nr 170, av herrar *Sterne* och *Waldén*;
- nr 171, av herr *Ingvarson m. fl.*; och
- nr 172, av herr *Johansson* i Sollefteå *m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

- nr 173, av herr *Hage m. fl.*;
- nr 174, av herr *Persson* i Fritorp; och
- nr 175 och 176, av herr *Bengtsson* i Norup;

till statsutskottet motionerna:

- nr 177, av herr *Hildebrand*;
- nr 178, av herr *Molin m. fl.*;
- nr 179 och 180, av herr *Eriksson* i Grängesberg *m. fl.*;
- nr 181, av herrar *Hansson* i Gårda och *Sjöström*;
- nr 182 och 183, av herr *Hallén*;
- nr 184, av herr *Olsson* i Kollungeröd *m. fl.*;
- nr 185, av herrar *Johansson* i Trollhättan och *Borg*;
- nr 186, av herrar *Borggren* och *Sjöström*; och
- nr 187, av herr *Berg* i Munkfors *m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

- nr 188, av herr *Ericson* i Funäsdalen *m. fl.*;
- nr 189, av herr *Månsson* i Hagaström *m. fl.*;
- nr 190, av herrar *Danielsson* och *Anderson* i Knapasjö; och
- nr 191, av herr *Hamrin m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

- nr 192—194, av herr *Pettersson* i Södertälje; och
- nr 195, av herr *Lovén*;
- till särskilda utskottet motionen nr 196, av herr *Leander*;
- till bankoutskottet motionen nr 197, av herr *Hallén*.

Remiss av en
motion.

Vid härpå skedd föredragning av motionen nr 198, av herr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.*, om medgivande av vissa principiella förmåner åt fastighetskreditkassar med i motionen angivet program m. m. begärdes ordet av

Herr *Jönsson* i Fridhill: Herr vice talman! Å egna och mina medmotionärers vägnar får jag anhålla om kammarens medgivande att den av oss väckta motionen måtte få uppdelas i två motioner, av vilka den ena innehåller punkten d) och den andra återstoden av den utav oss gjorda hemsällan.

Denna anhållan bifölls av kammaren.

- I enlighet härmed blev ifrågavarande motion uppdelad i två särskilda motioner, den ena med bibehållen beteckning av nummer 198

och med den ändring i rubriken att »m. m.» uteslöts samt den andra med ordningsnumret 240 och med överskrift: om anslag till Sveriges centrala jordbrukskreditkassa. Remiss av en motion. (Forts.)

Härefter remitterades motionen nr 198 till bankoutskottet och motionen nr 240 till jordbruksutskottet.

Vidare överlämnades:

till bankoutskottet motionerna:

- nr 199, av herr *Johanson* i Gäre;
- nr 200, av herr *Svensson* i Betingetorp;
- nr 201 och 202, av herr *Welin*; och
- nr 203, av herr *Berg* i Munkfors;

till lagutskottet motionerna:

- nr 204, av herr *Werner m. fl.*;
- nr 205, av herr *Helger m. fl.*;
- nr 206, av herr *Vennerström*;
- nr 207, av herr *Johansson* i Sollefteå;
- nr 208, av herr *Anderson* i Knapasjö;
- nr 209 och 210, av herr *Bengtsson* i Norup;
- nr 211, av herr *Åkerlund*; och
- nr 212, av herr *von Sneidern m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

- nr 213—215, av herr *von Sneidern m. fl.*;
- nr 216, av herr *Magnusson* i Skövde;
- nr 217, av herrar *Andersson* i Grimbo och *Olsson* i Kullen-
bergstorp;
- nr 218 och 219, av herr *Vennerström m. fl.*;
- nr 220, av herrar *Bäcklund* och *Lovén*;
- nr 221, av herrar *Olsson* i Ramsta och *Andersson* i Milsmaden;
- nr 222, av herr *Olsson* i Norrhyttan *m. fl.*;
- nr 223, av herr *Anderson* i Råstock;
- nr 224, av herr *Olsson* i Berg; och
- nr 225, av herr *Andersson* i Knäppinge *m. fl.*

Härnå föredrogs motionen nr 226, av herr *Thore m. fl.*, med förslag till stat för statens hydrografisk-klimatiska anstalt m. m.; och yttrade därvid Remiss av en motion.

Herr Thore: Herr vice talman! Sedan jag inlämnat min motion med förslag till stat för statens hydrografisk-klimatiska anstalt m. m., har min uppmärksamhet blivit fäst vid, att första punkten av denna motion rör en fråga av den beskaffenhet, att en motion i denna fråga torde böra remitteras till statsutskottet, medan de övriga punkterna äro av den beskaffenhet, att de böra remitteras till jordbruksutskottet. Emellertid är första punkten egentligen oväsentlig, och därför skall jag be om kammarens tillstånd att få stryka

*Remiss (v en
motion.
(Forts.)*

denna första punkt, så att motionen i dess helhet kan remitteras till jordbruksutskottet, och att samtidigt få ändra numreringen av de återstående punkterna.

Herr Thores berörda anhållan bifölls, varefter den i enlighet härmed ändrade motionen med oförändrad rubrik överlämnades till jordbruksutskottet.

Slutligen hänvisades:

till jordbruksutskottet motionen nr 227, av herr *Bogren*;

till ståtutskottet motionen nr 228, av herr *Hagman* i Stockholm;

till särskilda utskottet motionen nr 229, av herr *Jönsson* i Fridhill m. fl.;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 230 och 231, av herr *Werner* m. fl.;

nr 232, av herr *Lübeck* m. fl.;

nr 233, av herr *Persson* i Norrköping m. fl.;

nr 234, av herr *Öberg*;

nr 235, av herr *Jönsson* i Fridhill m. fl.;

nr 236, av herr *Pettersson* i Bjälbo; och

nr 237, av herrar *Hammar skjöld* och *Söderhielm*;

till lagutskottet motionen nr 238, av herrar *Hammar skjöld* och *Söderhielm*; samt

till tillfälligt utskott motionen nr 239, av herr *Welin*.

§ 5.

Konstitutionsutskottets nu föredragna memorial, nr 1, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna bordlades åter.

Härefter lämnade herr vice talmannen ordet till

*Ang. före-
dragnings-
ordningen.*

Herr *Larsson* i Västerås, som yttrade: Herr vice talman! Jag tillåter mig fästa kammarens uppmärksamhet vid den anmärkning, som konstitutionsutskottet har fogat till det nyss bordlagda memorialet. Av denna anmärkning, som återfinnes på sista sidan av memorialet, framgår bland annat, att de förslag, som upptagas i punkterna 4, 5 och 7, stå i ett sådant förhållande till andra lagstiftningsfrågor, att de först i samband med dessas avgörande kunna av riksdagen antagas.

Vad punkt 4 beträffar, avse de där föreslagna grundlagsändringarna utsträckning av valperioderna för val till andra kammaren från nuvarande 3 till 4 år. Då detta förslag vid förra årets riksdag behandlades, sammanknöts det med ett annat förslag rörande omläggning av de kommunala valen i syfte att erhålla färre valkampanjer.

Det är detta kommunallagsförslag, som ännu inte inkommit och som sålunda de under denna punkt innefattade grundlagsändringarna äro beroende av.

Ang. föredragningsordningen.
(Forts.)

De i punkt 5 föreslagna ändringarna röra departementsindelningen. Även här äro dessa grundlagsändringar sammanknutna med särskilt lagförslag till departementsindelning.

Vad åter punkt 7 angår avse de i denna punkt föreliggande grundlagsändringarna ett borttagande av straffpåföljden »förlust av medborgerligt förtroende». Dessa grundlagsändringar äro likaledes beroende av andra lagförslag.

I anledning härav skall jag, herr vice talman, tillåta mig föreslå, att kammaren måtte besluta:

att det under punkten nr 4 i konstitutionsutskottets memorial nr 1 intagna förslag till ändrad lydelse av §§ 103 och 108 regeringsformen, § 13, § 14 mom. 2, § 15 mom. 1 och 4, § 17 mom. 1 och 2, § 21, § 69 och § 70 riksdagsordningen så ock till övergångsstadganden i regeringsformen och riksdagsordningen skall uppföras på föredragningslistan till det plenum, som inträffar näst efter det, då vederbörande utskott inkommit till kammaren med *vare sig* utlåtande beträffande sådan omläggning av vissa kommunala val, som i 1917 års riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t nr 308 avses, *eller* besked, att förslag i detta ämne icke vid innevarande riksdag kommer under behandling;

att det under punkten nr 5 i konstitutionsutskottets memorial nr 1 intagna förslag till ändrad lydelse av §§ 4, 5, 6 och 15 regeringsformen, §§ 6, 10, 20, 32, 33, 38 och 43 riksdagsordningen samt § 1 mom. 4 tryckfrihetsförordningen skall uppföras på föredragningslistan till det plenum, som inträffar näst efter det, då vederbörande utskott inkommit till kammaren med utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 23 med förslag till lag angående statsdepartementen;

att det under punkten nr 7 i Kungl. Maj:ts memorial nr 1 intagna förslag till ändrad lydelse av §§ 16 och 26 riksdagsordningen samt §§ 1 och 2 tryckfrihetsförordningen skall uppföras på föredragningslistan till det plenum, som inträffar näst efter det, då vederbörande utskott inkommit till kammaren med *vare sig* utlåtande i anledning av de förslag rörande borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden »förlust av medborgerligt förtroende», som av Kungl. Maj:t kunna varda riksdagen förelagda, *eller* besked, att förslag i detta ämne icke vid innevarande riksdag komma under behandling.

Denna hemställan bifölles.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bankoutskottets utlåtande nr 3 och lagutskottets utlåtande nr 1.

§ 6.

Herr vice talmannen tillkännagav, att han låtit uppgöra förslag till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivit hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av *första tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Zander*, nr 110, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att de hos nationalmuseet deponerade konstalster må i vidsträcktare grad komma folkets bredare lager till godo;

herr *Moberger m. fl.*, nr 165, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ökade statsbidrag till kommunernas utgifter för folkskoleväsendet;

herr *Lübeck m. fl.*, nr 232, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av en professur i statistik och folkhushållslära vid tekniska högskolan;

herr *Persson* i Norrköping *m. fl.*, nr 233, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande av en samverkan mellan stat och kommun för övertagande av skyldigheten att bekosta skolmateriel för barn i folk- och småskolan; samt

herr *Pettersson* i Bjälbo, nr 236, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av understöd av statsmedel åt s. k. hembygds-körer.

Till *andra tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herrar *Magnusson* i Skövde och *Norman*, nr 13, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fördelningen av böter enligt vissa av kristiden föranledda författningar;

herrar *Johansson* i Olstorp och *Andersson* i Eliantorp, nr 109, angående viss ändring i fråga om sättet för uppbörden av skattefrälseränta;

herr *Berg* i Munkfors, nr 113, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående meddelande av föreskrift om full offentlighet genom noggrann protokollföring vid vetenskapliga experiment på levande djur vid läro- eller forskningsanstalt, som åtnjuter statsunderstöd;

herr *Vennerström m. fl.*, nr 116, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående provisoriskt rusdrycksförbud;

herr *Vennerström m. fl.*, nr 117, angående beredande av ersättning åt personer, som berövas sitt arbete till följd av ett provisoriskt rusdrycksförbud, m. m.; och

herr *Ingvarson m. fl.*, nr 171, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av ett provisoriskt rusdrycksförbud.

Till *tredje tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herrar *Anderson* i Knapasjö och *Mossberg*, nr 16, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående poststationsföreständares avlöningsförmåner.

herrar *Fast* och *Svanberg*, nr 38, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande bestämmelser om provision vid försäljning av frankotecken;

herr *Lovén*, nr 167, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skärpning av kompetensfordringarna för personalen vid såväl statens som enskilda järnvägar m. m.;

herr *Söderhielm*, nr 169, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa ändringar i nu gällande bestämmelser rörande officerares och underofficerares rätt att vid resa å järnväg använda militärbiljett;

herrar *Sterne* och *Wallén*, nr 170, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av statsmonopol å tillverkning och import av socker; samt

herr *Jönsson* i *Fridhill m. fl.*, nr 235, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i nu tillämpat förfarande vid anställande av postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare.

Till *fjärde tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Leander*, nr 7, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av enhetliga bestämmelser i fråga om uttaxeringen av prästerskapets avlöning;

herr *Welin*, nr 21, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om medverkan från statsverkets sida till uppförande av bostadshus;

herr *Osberg*, nr 115, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande avlösning av nu utgående landskyld;

herr *Werner m. fl.*, nr 230, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i § 13 i ordningsstadgan för rikets städer;

herr *Werner m. fl.*, nr 231, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i § 10 i instruktionen för landshövdingarna; samt

herrar *Hammar skjöld* och *Söderhielm*, nr 237, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande bestämmelser om anställnings- med flera förhållanden för underbefälet vid hären.

Till *femte tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Persson* i *Fritorp*, nr 111, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åvägabringande av större överskådlighet och ordning beträffande Svensk författningssamling;

herr *Månsson* i *Hagström m. fl.*, nr 168, angående avskrivning av det nuvarande militärförsvaret m. m.;

herr *Johansson* i *Sollefteå, m. fl.*, nr 172, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inställande av militärövningarna tills vidare under år 1918;

herr *Öberg*, nr 234, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt jordbruket av bättre tillgång på arbetskraft genom med-

givande i större utsträckning åt värnpliktige av ledighet från vapen-tjänst; och

herr *Welin*, nr 239, om införande årligen i riksdagstrycket av förteckning å riksdagens ledamöter.

Förslaget blev av kammaren godkänt.

§ 7.

Avgåvos följande nya motioner, nämligen av:

herrar *Jungnell* och *Olsson* i Ramsta, nr 241, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande i sammanhang med eventuellt upphävande av fideikommissstiftelserna av äganderätt eller tryggad besittningsrätt åt innehavare av torp, lägenheter eller arrendegårdar å fideikommiss;

herr *Lindley*, nr 242, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 6, angående årliga understöd åt vissa befattningshavare vid telegrafverket m. m.;

herr *Tengdahl*, nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 10, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst; och

herr *Björck m. fl.*, nr 244, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av prokanslersämbetet vid universiteten eller biskops självskrivna utövande därav.

Nämnda motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitterades berättelse;

statsutskottets memorial, nr 9, i anledning av remiss från första kammaren av en motion om tilldelande av gratifikationer åt vissa befattningshavare i statens tjänst; och

bankoutskottets memorial, nr 4, angående överlämnande till särskilda utskottet av en i militieombudsmannens ämbetsberättelse gjord framställning rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid militieombudsmannens expedition.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johanson</i> i Hallagården	under 5 dagar fr. o. m. den 31 jan.,				
» <i>Andersson</i> i Grimbo	» 5 » » » 30 »				
» <i>Hedström</i>	» 8 » » » 31 »				
» <i>Andersson</i> i Prästbol	» 8 » » » 31 »	och			
» <i>Törnkvist</i>	» 5 » » » 30 »				

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,58 e. m.

In fidem
Per Cronvall

Onsdagen den 30 januari.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice tal-
mannen.

§ 1.

I enlighet med därom den 23 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tio suppleanter i vart och ett av de fem tillfälliga utskott, kammaren beslutit tillsätta; och anställdes först val av ledamöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar nämligen 84 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 63 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» samt 62 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Engberg*,
» andra » » *Viklund* i Oviken,
» tredje » » *Söderberg* och
» fjärde » » *Svensson* i Eggelstad.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Eliasson*,
» andra » » *Eklund* och
» tredje » » *Berggren*.

De med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Welin*,
 » andra » » *Gustafson* i Kasenberg och
 » tredje » » *Swartling*.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna, därvid beträffande åttonde platsen lotning ägde rum, tillföllö platserna nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Engberg*,
 » *Eliasson*,
 » *Welin*,
 » *Viklund* i Oviken,
 » *Eklund*,
 » *Gustafson* i Kasenberg,
 » *Söderberg*,
 » *Berggren*,
 » *Svensson* i Eggelstad och
 » *Swartling*.

§ 2.

Härefter företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 87 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 64 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» samt 63 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Sjögren*,
 » andra » » *Sköld*,
 » tredje » » *Billkvist* och
 » fjärde » » *Fast*.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Sandberg*,
 » andra » » *Moberger* och
 » tredje » » *Jungnell*.

De med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Isaksson*,
 » andra » » *Nilsson* i Antnäs och
 » tredje » » *Persson* i Fritorp.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföllö dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Sjögren*,
» *Sandberg*,
» *Isaksson*,
» *Sköld*,
» *Moberger*,
» *Nilsson* i Antnäs,
» *Billkvist*,
» *Fast*,
» *Jungnell* och
» *Persson* i Fritorp.

§ 3.

Vidare företogs val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 87 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 64 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» samt 62 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Hagman* i Domnarvet,
» andra » » *Eriksson* i Stockholm,
» tredje » » *Karlsson* i Nynäshamn och
» fjärde » » *Aarnseth*.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Ödström*,
» andra » » *Andersson* i Fiskebäckskil och
» tredje » » *Pehrsson* i Bramstorp.

De med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Elisson*,
» andra » » *Winkler* och
» tredje » » *Hedin*.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföllö dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Hagman* i Domnarvet,
» *Ödström*,
» *Elisson*,
» *Eriksson* i Stockholm,

herr *Andersson* i Fiskebäckskil,
 » *Winkler*,
 » *Karlsson* i Nynäshamn,
 » *Aarnseth*,
 » *Pehrsson* i Bramstorp och
 » *Hedin*.

§ 4.

Vid nu anställt val av ledamöter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 88 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 65 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» samt 62 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Möller*,
 » andra » » *Johansson* i Sollefteå,
 » tredje » » *Carlson* i Karlshamn och
 » fjärde » » *Sjölander*.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Bäckman*,
 » andra » » *Olsson* i Rösta och
 » tredje » » *Jeppsson*.

De med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Lindmark*,
 » andra » » *Johanson* i Huskvarna och
 » tredje » » *Magnusson* i Skövde.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Möller*,
 » *Bäckman*,
 » *Lindmark*,
 » *Johansson* i Sollefteå,
 » *Olsson* i Rösta,
 » *Johanson* i Huskvarna,
 » *Carlson* i Karlshamn,
 » *Sjölander*,
 » *Jeppsson* och
 » *Magnusson* i Skövde.

§ 5.

Härpå företogs val av ledamöter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 88 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 63 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» samt 61 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Ericson* i Funäsdalen,
» andra » » *Hagman* i Stockholm,
» tredje » » *Andersson* i Nacka och
» fjärde » » *Ljungberg*.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Danielsson*,
» andra » » *Olsson* i Kollungeröd och
» tredje » » *Carlström*.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 58 valsedlar

såsom första namn herr *Thore*,
» andra » » *Hedlund* i Östersund och
» tredje » » *Nilsson* i Vibberbo.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härfter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Ericson* i Funäsdalen,
» *Danielsson*,
» *Thore*,
» *Hagman* i Stockholm,
» *Olsson* i Kollungeröd,
» *Hedlund* i Östersund,
» *Andersson* i Nacka,
» *Ljungberg*,
» *Carlström* och
» *Nilsson* i Vibberbo.

§ 6.

Anställdes val av suppleanter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 89 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 63 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» samt 61 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Andersson* i Stockholm,
 » andra » » *Sköld*,
 » tredje » » *Berglund* och
 » fjärde » » *Hansson* i Sölvesborg.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 62 valsedlar

såsom första namn herr *Bergström* i Högsön,
 » andra » » *Westman* och
 » tredje » » *Månsson* i Backa.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Jungnell*,
 » andra » » *Larsson* i Ängelbäck och
 » tredje » » *Johansson* i Olstorp.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Stockholm,
 » *Bergström* i Högsön,
 » *Jungnell*,
 » *Sköld*,
 » *Westman*,
 » *Larsson* i Ängelbäck,
 » *Berglund*,
 » *Hansson* i Sölvesborg,
 » *Månsson* i Backa och
 » *Johansson* i Olstorp.

§ 7.

Härefter företogs val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 88 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 61 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» samt 59 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Ljunqvist*,
 » andra » » *Svanberg*,
 » tredje » » *Hellberg* och
 » fjärde » » *Hansson* i Mora-Noret.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 59 valsedlar

såsom första namn herr *Sundling*,
 » andra » » *Andersson* i Eliantorp och
 » tredje » » *Svedberg*.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Ander*,
 » andra » » *Schill* och
 » tredje » » *Berggren*.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid därefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Liungkvist*,
 » *Sundling*,
 » *Ander*,
 » *Svanberg*,
 » *Andersson* i Eliantorp,
 » *Schill*,
 » *Hellberg*,
 » *Hansson* i Mora-Noret,
 » *Svedberg* och
 » *Berggren*.

§ 8.

Vidare företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 87 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 61 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» samt 60 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Björklund*.
 » andra » » *Jensen*,
 » tredje » » *Wahlstedt* och
 » fjärde » » *Werner*.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 59 valsedlar

såsom första namn herr *Nylander*,
 » andra » » *Edberg* och
 » tredje » » *Ryberg*.

Andra kammarens protokoll 1918. Nr 10.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Jeppsson*,
 » andra » » *Johansson* i Hässlås och
 » tredje » » *Olsson* i Kollungeröd.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Björklund*,
 » *Nylander*,
 » *Jeppsson*,
 » *Jensen*,
 » *Edberg*,
 » *Johansson* i Hässlås,
 » *Wahlstedt*,
 » *Werner*,
 » *Ryberg* och
 » *Olsson* i Kollungeröd.

§ 9.

Vid nu anställt val av suppleanter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 85 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 60 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» samt 60 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Leo*,
 » andra » » *Johansson* i Vittinge,
 » tredje » » *Karlsson* i Karlsängen och
 » fjärde » » *Lovén*.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 58 valsedlar

såsom första namn herr *Svensson* i Långelanda,
 » andra » » *Jonsson* i Källeräng och
 » tredje » » *Johanson* i Halla.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Bergström* i Bäckland,
 » andra » » *Carlström* och
 » tredje » » *Schill*.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna, därvid beträffande andra, femte och nionde platserna lottning ägde rum, tillföllo platserna nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Leo*,
 » *Svensson* i Långelanda,
 » *Bergström* i Bäckland,
 » *Johansson* i Vittinge,
 » *Carlström*,
 » *Jonsson* i Källeräng,
 » *Karlsson* i Karlsängen,
 » *Lovén*,
 » *Johanson* i Hallagården och
 » *Schüll*.

§ 10.

Slutligen anställdes val av suppleanter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades följande godkända valsedlar, nämligen 89 med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen», 62 med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» samt 60 med partibeteckningen »liberala samlingspartiet».

De med partibeteckningen »socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Sjöström*,
 » andra » » *Andersson* i Prästbol,
 » tredje » » *Lövgren* i Nyborg och
 » fjärde » » *Nilsson* i Malmö.

Av de med partibeteckningen »lantmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo 60 valsedlar

såsom första namn herr *Lidström*,
 » andra » » *Ericson* i Obergå och
 » tredje » » *Olsson* i Norrhyttan.

De med partibeteckningen »liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Johansson* i Olstorp,
 » andra » » *Pehrsson* i Bramstorp och
 » tredje » » *Johansson* i Hässlås.

På grund härav blev ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ovan angivits.

Vid härefter företagen fördelning av platserna mellan de olika grupperna tillföllo dessa nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Sjöström*,
» *Lidström*,
» *Johansson* i Olstorp,
» *Andersson* i Prästbol,
» *Ericson* i Obergå,
» *Pehrsson* i Bramstorp,
» *Lövgren* i Nyborg,
» *Nilsson* i Malmö,
» *Olsson* i Norrhyttan och
» *Johansson* i Hässlås.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående tio paragrafer omförmälda valen.

§ 12.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarrens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till jordbruksutskottet propositionen, nr 40, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

till bankoutskottet propositionen, nr 41, angående tilläggs pension till förre lokomotivföraren vid statens järnvägar J. Häggström;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 44, angående postverkets ansvarighet för vissa till postbefordran mottagna försändelser m. m.;

till lagutskottet propositionen, nr 46, med förslag till lag med särskild bestämmelse att tills vidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent;

till jordbruksutskottet, propositionen, nr 30, angående överlåtelse till lantförsvaret av vissa områden, tillhörande kronoegendomarna Kungsgården nr 1, Västbyn nr 1 samt Västerhus nr 1 och 2 i Frösö socken av Jämtlands län; och

till bevillningsutskottet propositionen, nr 39, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

§ 13.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarrens bord ligande motionerna; och remitterades därvid:

till kammarrens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 241, av herrar *Jungnell* och *Olsson* i Ramsta;

till bankoutskottet motionen nr 242, av herr *Lindley*;

till särskilda utskottet motionen nr 243, av herr *Tengdahl*; och till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 244, av herr *Björck m. fl.*

§ 14.

Vid föredragning härpå av justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse hänvisades framställningarna angående pension för skrivbiträdet i justitieombudsmansexpeditionen A. E. Kindelius, angående ändring i avlöningsvillkoren för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen och angående höjning av de till befordrande av göromålens gång inom justitieombudsmansexpeditionen m. m. anvisade anslag till bankoutskottet, framställningen angående krigstidstillägg under år 1918 till befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen till särskilda utskottet samt berättelsen i övrigt till lagutskottet.

Tryckfrihetskommitterades berättelse lades till handlingarna.

§ 15.

Föredrogs var för sig:

statsutskottets memorial, nr 9, i anledning av remiss från första kammaren av en motion om tilldelande av gratifikationer åt vissa befattningshavare i statens tjänst; och

bankoutskottets memorial, nr 4, angående överlämnande till särskilda utskottet av en i militieombudsmannens ämbetsberättelse gjord framställning rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid militieombudsmannens expedition.

Vad utskotten i nämnda memorial hemställt bifölls av kammaren.

§ 16.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets memorial, nr 1, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna, punkterna 1:o—3:o, 6:o, 8:o och 9:o; och blevo de i dessa punkter upptagna förslag av kammaren antagna.

§ 17.

A föredragningslistan fanns vidare upptaget bankoutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag om ändrad lydelse av 13 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Sedan punkten 1:o) föredragits, begärdes ordet av

Herr *Bogren*: som yttrade: Herr talman! Som kammaren behagade finna, föreslå fullmäktige i riksbanken här en utökning av riksbankens avbetalningslånefond med 2 1/2 miljon kronor. Här föreslås så-

*Om ändrad
lydelse av 13
§ i lagen för
Sveriges riksbank.*

*Om ändrad
lydelse av 13
§ i lagen för
Sveriges riks-
bank.*

(Forts.)

lunda ett steg till utvidgande av riksbankens verksamhet i den riktning, denna kammare alltid förfäktat. Visserligen är detta steg mycket litet. $2\frac{1}{2}$ miljoner kronors ökat rörelsekapital i den allmänna låne marknaden synes vara något alldeles för litet, men varför har man icke gått längre? Ja, orsakerna synas vara flera. Se vi på den föreliggande bankstatistiken, framgår av denna, att denna lånefond utnyttjats rätt så litet. Det är först med år 1916, som fonden tagits i anspråk intill 92,56 %, således i det närmaste hela fonden. Det är väl detta, som föranlett riksbanksfullmäktige att nu begära fondens utökning. De personer, som huvudsakligen anlita denna låneutväg, angivas vara lantbrukare till ett antal av 933 st., handlande och näringsidkare till ett antal av 503 st. samt personer av andra klasser till ett antal av 3,089 st. Man gör sig då den frågan: huru kommer det sig, att lånesökandena icke i högre grad anlitat denna utväg att fylla sitt legitima lånebehov? Man kunde då tänka sig, att detta till stor del fylles av våra sparbanker. Att så icke är förhållandet visar dock samma bankstatistik. För år 1916 utlånade de svenska privatbankerna i den allmänna rörelsen 2,748,575,400 kronor, därav i smålån — såsom jag skulle villa kalla det — eller såsom lån till mindre näringsidkare och småfolk i allmänhet på så kallade låneväxlar 773,527,600 kronor. Jag ber herrarna lägga märke till denna avskräckande summa av 773,527,600 kronor! På smålån mot namnsäkerhet hava utlånats 406,916,700 kronor eller i smålån sammanlagt 1,180,444,300 kronor. Vi se således, att jordbrukarnes, de mindre näringsidkarnes och småfolkets lånebehov i allmänhet långt ifrån kunnat tillfredsställas av sparbankerna och ännu mindre av riksbanken i det skick, som denna nu arbetar. Den låneform, som måste vara den minst sympatiska för våra lantbrukare och för småfolket i allmänhet, är lån mot växlar, ty dels bli sådana pengar alldeles för dyra och dels lämpar sig icke småfolkets ekonomi för att laborera med växlar. Det är därför enligt mitt förmenande en synnerligen viktig ekonomisk angelägenhet att se till, att denna låneform så långt som möjligt begränsas och om möjligt alldeles utrotas, när det gäller småfolket och mindre jordbrukare.

Jag menar därför, att man bör göra allt för att utvidga riksbankens rörelse i detta fall, nämligen utöka avbetalningslånefonden, så att den verkligen kan spela någon liten roll i denna lånerörelse. Orsaken till att denna fond hittills icke gjort detta är enligt mitt förmenande närmast att söka i den stora allmänhetens obekantskap med dessa lån, huru och på vilka grunder de skola erhållas. Jag anser det vara ett stort fel av bankledningen, att den icke gjort allmänheten bekant med dessa lån och formaliteterna vid desammas erhållande. Ty var och en som känner till dem måste erkänna, att denna låneform är den för våra bönder, våra näringsidkare, våra arbetare och våra studerande mest lämpliga, nämligen avbetalningslåneformen. För att dock bli mera anpassad efter dessa personers ekonomiska tillgångar måste denna fond utökas med en ny klass, utlåning mot 10 års amortering. Vi veta ju, att våra sparbanker nu ha denna utlåningsklass på 10 år, så att kapitalet får amorteras med $\frac{1}{20}$ var sjätte månad.

För närvarande är det så, att riksbanken lämnar ut dessa lån endast på $2\frac{1}{2}$ eller 5 år. Det kan, ifall en småbonde behöver taga ett sådant lån på 5 år, bli alldeles för kännbart för honom att amortera och inbetala denna summa på så kort tid.

Vad som emellertid allra först bör göras är att bedriva en kraftig upplysningsverksamhet landet runt, att riksbanken verkligen driver en sådan lånerörelse, som de här omnämnda, och om de villkor, på vilka dessa lån kunna erhållas. »Ja», säga bankofullmäktige, »vi annonsera i vissa tidningar.» Ja, man kanske annonserar i de större tidningarna, som våra småbönder och arbetare i allmänhet icke eller åtminstone högst sällan få under sina ögon. Jag tror, att man behöver hitta på ett mera effektivt medel för att sätta folket in i, huru dessa lån erhållas, och på samma gång varna dem för denna farliga låneform, den för bönder och arbetare onaturliga låneformen, nämligen växellånen. Vi ha ju en liten publikation, som varje år söker sig väg till de svenska hemmen, och denna lilla publikation heter den svenska almanackan. Vi se, huru vägledande och upplysande artiklar årligen däri införas. Jag tror, att det vore mycket klokt, om riksbanksfullmäktige ginge i författning om att just till nästa år få en vägledande artikel om dessa lån införd i årets almanacka.

Även tror jag, att vi, mina herrar, som här representera skilda delar av Sveriges land, skulle kunna göra ganska mycket för att sprida upplysning härutinnan, om vi ville lägga manken till. Jag tror, att det är en moralisk plikt mot vårt folk att göra allt vad vi kunna för att bringa dess låneförhållanden in i sundare banor än hittills. Vi torde litet var ha dystra minnen av följderna av växellånerörelsen huru ett litet kompaniskap av 3, 4 och 5 bönder bildats för att förse sig med pengar på växlar, och vart det lett. Det får man ofta se. Jag vågar därför, sedan jag riktat mina ord direkt till riksbanksfullmäktige, framställa en vördsam vädjan till herrarna, att en var på sin ort göra vad göras kan för att lämna folket en ingående upplysning om det fördelaktiga uti att söka tillfredsställa sitt legitima lånebehov hos riksbanken med dess avbetalningslån, och om huru dessa erhållas och huru de böra skötas.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2:o).

Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 18.

Vid härpå skedd föredragning av lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

*Om ändrad lydelse av 13 § i lagen för Sveriges riksbank.
(Forts.)*

§ 19.

Avgåvos följande nya motioner, nämligen av:

herrar *Eronn* och *Vennerström*, nr 245, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående statens medverkan till upptagande av i flottleder sjunket virke;

herr *Lundström m. fl.*, nr 246, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder till undanröjande av vissa för befolkningen i Muonionalusta kapellförsamling genom under år 1917 vidtagen lagändring uppkomna svårigheter i avseende å renskötseln;

herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*, nr 247, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av viss ordningsföreskrift rörande passageraretrafiken å järnvägarna;

herr *Leander m. fl.*, nr 248, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 10, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst; och

herr *Zander*, nr 249, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt befolkningen å landet av tillfällen till varma bad.

Dessa motioner bordlades på begäran.

§ 20.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, vilka blivit utsedde att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kansli-personal och vaktbetjäning, den 29 januari 1918.

Anmälades, att vaktmästaren hos kammaren E. H. Andersson blivit antagen till vaktmästare hos riksdagens särskilda utskott och till följd härav vore förhindrad att tillsvidare och intill dess hans tjänstgöring hos utskottet komme att upphöra förrätta sin tjänst hos kammaren. Herrar deputerade beslöto i anledning härav att till vaktmästare hos kammaren i Anderssons ställe under den tid denne vore anställd hos särskilda utskottet antaga *G. A. E. Hagberg*.

Vidare föredrogs en av vaktmästaren hos kammaren C. O. A. Ohlsson gjord ansökan att från och med den 1 nästinstundande februari entledigas från sin befattning.

Ohlssons ansökning om entledigande bifölls, och antogo herrar deputerade till vaktmästare i hans ställe från och med berörda den 1 februari *C. G. Rilén*.

Som ovan

In fidem
Per Cronvall.

§ 21.

Till bordläggning anmälles:

bevillningsutskottets memorial, nr 1, angående arvodet åt sekreteraren å utskottets andra avdelning; och

jordbruksutskottets memorial, nr 1, i anledning av remiss från första kammaren av väckt motion angående tilldelande av gratifikation för vissa under jordbruksdepartementet lydande befattningshavare i statens tjänst.

§ 22.

Justerades protokollsutdrag.

§ 23.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Hedlund</i>	i Östersund	under 4 dagar fr. o. m. den 2 febr.,
»	<i>Hammar skjöld</i>	» 5 » » » 5 »	
»	<i>Waldén</i>	» 6 » » » 1 »	
»	<i>Odqvist</i>	» 2 » » » 1 »	
»	<i>Jönsson</i>	i Slätaker » 3 » » » 2 »	
»	<i>Holmström</i>	» 6 » » » 1 »	
»	<i>Lithander</i>	» 8 » » » 3 »	
»	<i>Ericsson</i>	i Åtvidaberg » 5 » » » 31 jan.,	
»	<i>Edbom</i>	» 8 » » » 1 febr.,	
»	<i>Sjögren</i>	» 6 » » » 31 jan.,	
»	<i>Eronn</i>	» 8 » » » 31 jan.,	
»	<i>Helger</i>	» 9 » » » 1 febr.,	
»	<i>Pettersson</i>	i Bjälbo » 5 » » » 1 »	
»	<i>Janson</i>	i Kungsör » 3 » » » 31 jan.,	
»	<i>Olsson</i>	i See » 5 » » » 2 febr.,	
»	<i>Elisson</i>	» 4 » » » 1 »	
»	<i>Schill</i>	» 6 » » » 31 jan.,	
»	<i>Molin</i>	» 8 » » » 1 febr.,	
»	<i>Larsson</i>	i Västerås » 3 » » » 31 jan.,	
»	<i>Johansson</i>	i Kullersta » 5 » » » 1 febr.,	
»	<i>Zander</i>	» 5 » » » 31 jan.,	
»	<i>Olsson</i>	i Ramsta » 4 » » » 1 febr.,	
»	<i>Edberg</i>	» 4 » » » 2 »	och
»	<i>Månsson</i>	i Backa » 4 » » » 2 »	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,54 e. m.

In fidem
Per Cronvall.